

Vajame haridusreformi ja ruttu

Eestis on vaja radikaalset, veel sel sajandil käivituvat haridusreformi – see üksmeelne arusaam on möödunud nädalal Haapsalus toimunud Haridusfoorumi 98 kõige olulisem tulemus.

Haridusreformist rääkides on põhjust esitada mõned kiuslikud küsimused ja püüda neile vastata. Seda enam, et nagu öeldakse kujurundlikult Haridusfoorumi pöördumises avalikkusele, tuleks reformi käigus liikuda õigete vastuste äraõppimise keskselt õppimiselt küsimuste sõnastamise ja neile mõistlike vastuste leidmise oskuse omandamise suunas.

Mis on haridusreformi eesmärk? Kas tegu on revolutsiooni või evolutsiooniga? Kas kõik seni haridussüsteemis olev on üdini mäda? Millest alustada?

Kavandatava reformi eesmärgiks peab saama Eesti konkurentsivõime ja jätkusuutliku arengu tagamine globaliseerivas infoühiskonnas ning ühiskonnaliikmete kõrge elukvaliteedi kindlustamine. Selles uut tüüpi maailmas on haridusel iga inimese ja kogu ühiskonna jaoks hoopis uus roll. Haridus peab muutuma ühiskonna ja majanduse poolt veetavast institutsioonist majandust ja kogu ühiskonna arengut vedavaks institutsiooniks.

Haridusfoorumi kolme ja poole

aastase tegevuse üks olulisem tulemus on üha selgemalt väljakujunev arusaam, et üleilmses teabeühiskonnas edukaks toimetulekuks peab igaüks meist eluaeg usinasti õppima. Ja et õppuritena tuleks vaadelda ka inimeühmi, organisatsioone ja lõpuks kogu ühiskonda.

Kindlasti on õigus neil, kes, kuuldes haridusreformist, nõutult ölgu kehitavad ja küsivad: mida siis siiani tehtud on? Minu arvates on enamik üheksakümnendail aastail haridussüsteemis toimunud muutustest olnud õige suunaga. Võõrandunud suhtumine muutustesse on tingitud eelkõige sellest, et nende üldistes eesmärkides pole eelnevalt asjaosalistega kokku lepitud. Sageli pole neid eesmarke isegi sõnastatud. Asjaosalisteks oleme selliste reformide puhul aga meie kõik, s.t Eesti ühiskond.

Kavandatav haridusreform peab olema revolutsiooniline mitte välise ilmingute mõttes, nagu näiteks koolide massiline sulgemine või kõrghariduse muutmine kõigile kohustuslikuks. Revolutsiooni on vaja meie kõigi suhtumises, eelkõige sellesse, mida tähendab eluaegne õpe ning milline on selles õppija ja

OLAV AARNA

*Eesti kõige
üliõpilasvaenu-
likum inimene,
Haridus-
foorumi 98
toimkonna
esimees*

õpetaja roll. Muutused inimeste mõttelaadis on tulemuse ilmnemise mõttes väga aeglasel. Selles on radikaalse haridusreformi põhimõtteline erinevus rahareformist.

Haridussüsteemis olivate jaoks on oluline ja eluline küsimus: kas kõik seni tehtu ei vasta üldse ühiskonna vajadustele? Lühivastuseks on kindel ei! Ometi ei tohi sellest järeldada, et maailmas toimuvaid kiireid muutusi ja Eesti arengu eesmarke silmas pidades on pari-

maks tegutsemisviisiks “las jääda nii kuis oli, las jääda nii kuis on”.

Millest siis alustada? Haridusfoorum 98 tões, et radikaalse haridusreformi alustamiseks tuleb esiteks koostada ja jõuda ühiskondliku kokkuleppeni tegevuskava suhtes, ning teiseks käivitada õpetaja-koolituse reform.

Õnneks on tegevuskava koostamiseks tehtud üsna tõhusat eeltööd. Viimase aasta jooksul on koostatud ja küllalt laialdase arutelu läbinud kolm hariduspoliitilist dokumenti: presidendi akadeemilises nõukogus valminud “Õppiv Eesti”, haridusministeeriumi “Eesti haridusstrateegia” ning haridusfoorumi toimkonna “Eesti hari-

dusstrateegiad 2015”. Riigikogult saadud ülesandena on valitsus moodustanud nn asjatundjate komisjoni, mille ülesanne on haridusreformi kava koostamine.

Õpetajakoolituse reformist kujuneb ilmesti haridusreformi sõlmküsimus. Probleem ei ole selles, et tänased õpetajad ja õpetajate õpetajad halvasti või vähe töötaks. Küsimus on selles, et enamik tänaseid õpetajaid, lasteaias kasvatajast ülikooli õppejõuni, ei sobi piisavalt hästi töötamiseks õppimise uue tähenduse tingimustes.

Eluaeg keskva õppe puhul muutub keskselt inimväärselt eluks ja tööks vajalike pädevuste arendamine. Põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätestab küll kenasti arendamist vajavad pädevused, kuid õppekavade sisu ja selle tegelik täitmine koolis toetab eesmärkide saavutamist üpris nõrgalt. Tõenäoselt kehtib sama teiste haridustasemetega kohta. Kindlasti on haridusreformi üks oluline märksõna õppekava arendus, mille käigus õppeasutus teostab ennast õppiva organisatsioonina.

Reform puudutab meid kõiki. Seetõttu hakakem juba täna esitama endale ja teistele selle kohta käivaid küsimusi ning püüdke neile ka mõistlikke vastuseid leida teades, et enamasti pole olemas ühte ja ainuõiget vastust!